Poštnina plačana v gotovini. IZHAJA VSAKO SOBOTO CENA DIN 1.—

POHOD

Zaplenjena resnica ima večjo silo kot tisočkrat izkričana laž!

Letna naročnina znaša Din 40·—. Uredništvo in uprava v Ljubljani, Masarykova 14/II. Račun pri Poštni hran. 16.160. Rokopisov ne vračamo. Telefon 21-09.

Leto VI. **Ljubljana, dne 12. junija 1937.** **Št. 23.**

Strašilo kominterne

Del slovenskega tiska je čez mero zaposlen s papirnatim in dogmatičnim razpravljanjem o zemskih in posmrtnih grozotah, ki jih prinaša svojim vernikom Marksov nauk. Daleč od vsake objektivnosti meša ta tisk ideološke pojme z udarnimi krilaticami in skuša najti pri teh razmotrivanjih v komunistični strukturi razpoke, v katere bi mogel zasaditi vsaj malo nacijonalističnih vrlin in naprednega svobodnjaštva. Kaj bi bilo potem imenitneje, kot treti glavo kominterni in istočasno mandrati brezbožni liberalizem, s katerim identificira katoliški tisk vsak nacijonalizem razen italijanskega fašizma. Tako podtikanje ni za ljudi, ki delajo po navodilih papeža, nič novega. To je način, ki se je odlično uveljavil v prejšnjih stoletjih in na katerega je zgrajen velik del moči katoliškega političnega klerikalizma.

Ni naš namen razpravljati na tem mestu o etičnih in moralnih osnovah takega početja, ker vemo, da namen posvečuje sredstva, posebno še, če je namen prostovoljno ali nasilno vistosmerjenje vsega javnega življenja. Ne delo za večno zveličanje, ampak napori za politično moč skupine, ki je po svoji izobrazbi, preteklosti in brezhrbteničnosti predestinirana za vodstvo organizacije, katera sklepa javne in prikrite kompromise tudi z ideološkimi sovražniki, le, da bi še bolj utrdila svoje pozicije.

To so metode podtikanja komunistične propagande vsemu, kar da le malo slutiti svobodnjaške nazore. Zdi se nam potrebno poudariti zelo značilno dejstvo: zelo, zelo redko so vodile niti komunistične agitacije, ki je vedno bila usmerjena proti dinastiji in narodnemu edinstvu, v centralo kominterne. Običajno se je izkazalo, da so bili »centri« propagande v Berlinu ali Rimu, torej v antipodih sovjetske Moskve. Če pomislimo, da je akcije klerikalnih krogov kazala vedno sovražna nagnjenja tezi narodnega edinstva, ki je združila tri plemena dveh veroizpovedi v močno državo, preko katere bo pač težko opravljati misijonsko delo [illegible]. potem bomo tudi razumeli, od kod in čemu boljševiška propaganda v Jugoslaviji.

Mi nacijonalisti ne verujemo, da bo kdaj naš narod postavljen pred alternativo — Rim ali Moskva. Verujemo pa, — in to nas uči tudi primer Španije — da se lok prenapenja do nervoznosti, da bi se naš narod, ki je tako navezan na svojo grudo, dom in družino, rajši odločil : [illegible]

B. Š.

NA OPLENAC

Vse naše misli smerijo v kraljevski Beograd in kraljevski Oplenac. V Beogradu nam dorašča mladi Kralj, naš največji, naš edini up! V Beogradu dorašča mlad a močan steber, ki garantira jugoslovensko ureditev kraljevine Jugoslavije! V Beogradu dorašča Kralj, ki se je oblekel v sokolski kroj in ki priznava pravilnost sokolske Misli!

Oplenac hrani grobove naših kraljev in vodnikov! Tam spi vodja Karadjordje, tam sniva Kralj Osvoboditelj Peter I., tam kraljuje Kralj Mučenik, Kralj Ujedinitelj Aleksander I. Beograd in Oplenac sta eno! Duh, ki od tu ožarja vso našo zemljo in vodi naša srca, udarja mogočne brazde v Usodo naroda in države. Ideja, ki je vodila Črnega Jurija, Kralja Osvoboditelja, Kralja Ujedinitelja in Kralja Sokola, je ena in ista! Polna je milosti, polna utehe in sreče. Jugoslovenska Misel, poziv na složnost treh plemen, poziv na enotnost, oboje je v tej Misli združeno, oboje je močno kot beseda Stvarnika ob rojstvu naše zemlje.

Širom lepe Jugoslavije žive Jugoslovenski Misli vdana srca. Težave, zmede in žalost so jim v delež, a tudi up in sladko pričakovanje. V težkih dneh se obračaja ta srca z vzdihom in molitvijo k Njemu, ki se je žrtvoval za našo zemljo, za slogo in mir v njej, za njen napredek in za njeno večnost. Kadar pa je hrepenenje po okrepitvi mogočno, zahtevajoče, roteče, odidejo plaha, a vztrajna srca na pot, na romanje, na Oplenac, da tam ob grobu telesne smrti naših Kraljev in ob studencu večno žive Sile napoje in okrepe svoje moči, postavljeni v službo domovine.

Narodna Odbrana je dala z letošnjim romanjem na Oplenac, ki bo v dneh 4. do 6. septembra, vsem nacijonalistom priliko za obisk svetega groba na Oplencu. Četa Odbranašev, Sokolov in drugih nacijonalistov pojde na Oplenac, da tam prižge svečo hvaležnosti in da najde utehe za težke dni.

NA OPLENAC!
NA OPLENAC!
NA OPLENAC!

Beseda in praksa

Vse se ponavlja, staro, ki bi moralo biti že davno preživljeno in pozabljeno, se vedno zopet vrača, čeprav nekoliko prepleskano, da izgleda saj na videz malo drugače. Enega takih pojavov predstavlja vprašanje črne internacijonale, ki je prepregla svet s svojim izborno dresiranim in skrajno disciplinirani aparatom. Povdarjamo, da nam ne pride niti na misel napadati katoliško vero ali cerkev kot tako, gre nam le za ugotovitev, da se je vatikansko - italijanska politika udejstvovala in izživljala vedno na način, ki je bil skrajno sovražen in ponižujoč za nas Slovane, pa je tej vatikansko - italijanski politiki verno in udano služila s prav malo častnimi izjemami tudi naša katoliška duhovščina.

Narodna je ta naša duhovščina, to čitate lahko vsak dan v katoliškem tisku, ki izhaja pod vodstvom in nadzorstvom te duhovščine, tako narodna, da si prilašča zlasti pri nas naravnost monopol tudi v čisto nacijonalnih vprašanjih, ki nimajo z vero sploh nobene zveze. Pustimo v nemar prošlost, ko je smatrala ta naša katoliška duhovščina, da je njena verska in cerkvena dolžnost podpirati črnožolto monarhijo in zavijati z oblaki mire in kadila vzvišeno glavo apostolskega cesarja, pa označevala vsled tega kot protikatoliške in protiverske vse one Slovence, ki niso bili tega mnenja in so gledali že takrat v Beogradu središče svoje bodoče ujedinjene jugoslovenske domovine. Pustimo tudi v nemar razne težke grehe, ki jih je takratna duhovščina vsled svoje izključno avstrijske in latinske, s tem pa protislovanske vzgoje zakrivila nad svojim lastnim narodom! Vse to je prošlost, ki je sicer težka, pa lahko napravimo preko nje križ, saj ni bila kriva duhovščina kot taka, kriv je bil aparat, ki je bil izključno habsburški in papeški. Ne moremo pa dopustiti, da bi šli molče preko vloge, ki jo je igrala naša katoliška duhovščina v svobodni domovini in jo igra tudi sedaj.

Pred vsem ugotavljamo, da je prešla danes tkzv. klerikalna politika med Slovenci zopet izključno v roke naših duhovnikov, ki stoje na najbolj izpostavljenih točkah te politike ter imajo v svojih rokah tudi ves tisk, ki zastopa to politiko. Ta ugotovitev je potrebna, da se ne bo moglo ugovarjati, češ nekaj drugega je politika, nekaj drugega pa cerkev. Pri nas je to popolnoma istovetno, kdor hoče pravilno gledati in presojati razvoj dogodkov pri nas, ta mora to dejstvo že vedeti in upoštevati. Čim pa stoji to dejstvo, potem mu je treba dodati še drugo, ki je gotovo popolnoma točno, namreč to, da katoliški duhovnik nikdar in nikjer ni prost discipline, ki jo mora čuvati napram svojim cerkvenim predstojnikom in preko teh napram Vatikanu. Ali obratno rečeno: Vatikan odloča, če in kako se sme katoliški duhovnik udejstvovati ne samo v cerkvi, marveč tudi izven nje, predvsem pa v dnevni politiki. Dokazovati točnost tega bi se lahko reklo, da je isto, kot nositi vodo v naš Jadran. Poleg tega pa ni dolgo temu, ko je »Slovenec« kot nekak službeni predstavnik našega katoliškega tiska v trenutkih nepremišljenosti sam priznal in zapisal, da so za katoliški tisk v vsakem oziru merodajna vedno in izključno le navodila Vatikana.

Iz teh vidikov moramo torej presojati postopanje naše duhovščine in njeno zadržanje v vseh, zlasti tudi zgolj nacijonalnih problemih. Če torej vidimo, da se je postavila svoj čas vsa naša duhovščina (redke častne izjeme vedno izzuzete) v službo germanske Avstrije in radi nje v borbo proti jugoslovenski misli, in če vidimo, da se je danes ista duhovščina zopet postavila v borbo proti isti jugoslovenski misli, sedaj ne več pod črnožoltim, marveč pod belo-modro-rdečim praporom, potem je jasno, da je nastopala in nastopa ne samo z vednostjo, marveč tudi z odobritvijo [illegible]. Zakaj so usmer[illegible]

Čuvajmo Jugoslavijo!

V tej številki »Pohoda« prinašamo prvi del članka »Tragična trilogija hrvatskega glagolizma«, ki ga je spisal strokovnjak in vsebuje sama zgodovinska dejstva. Opozarjamo naše čitalce na ta članek, zlasti na oni njegov del, ki bo obravnaval usodo glagolice, vprašanje bogoslužja v staroslovenskem jeziku v dneh izza 1. XII. 1918. Nočemo citirati niti besedice iz tega članka, ki govori sam za sebe cele knjige, hočemo le ugotoviti, da se je izkazala naša katoliška duhovščina po 1. XII. 1918. v tem za ugled in ponos našega naroda tako usodnem in pomembnem vprašanju ne kot slovanska, marveč kot latinska, torej rimska duhovščina.

Lepo je govoriti o ljubezni do slovenskega ali hrvatskega naroda, lepo je izobešati slovenske zastave ter nastopati kot rešitelj te zastave v svobodni kraljevini Jugoslaviji, kjer smo svobodni in prvič, odkar živimo, sestavni del ne samo kakega avstrijskega, marveč našega lastnega, jugoslovenskega državnega naroda. Še lepše je zavajati mladino, da si pripenja na svoje suknjiče ne javno, marveč skrivaj slovenske trobojke pa jo sočasno dovajati do tega, [illegible]

Če kdaj, so dogodki od 29. in 30. V. 1937. dokazali točnost teh očitkov. Kajti vsa ona slovenska mladina, ki se vzgaja v zavodih naših redov in kongregacij, vsa ta mladina je nastopala s slovenskimi trobojkami, iz nje se je rekrutiral glavni kader onih demonstrantov, [illegible]

Ko pa bi kdaj ista duhovščina dokazala svojo resnično ljubezen do svojega naroda na čisto cerkvenem polju ter Vatikanu sporočila energično zahtevo po uvedbi našega jezika v katoliško bogoslužje na ozemlju naše kraljevine, takrat pa te duhovščine nikjer ni bilo. Še več, predstavniki te naše duhovščine so svarili Vatikan, naj ne ugodi zahtevi naših delegatov po uvedbi bogoslužja v domačem jeziku. To drži, to je treba ugotoviti, to mora vedeti zlasti vsak jugoslovenski nacijonalist, katerega ista duhovščina označuje kot sovražnika in izdajalca slovenskega naroda. To mora vedeti vsak trezen človek, da bo vendar enkrat prodrla zavest med nas vse in da bomo mi vsi gledali v naši katoliški duhovščini vedno in povsod, tudi takrat, kadar nastopa pod eno ali drugo nacijonalno barvo, da je v prvi vrsti predstavnica in zastopnica vatikanske politike in da kot taka ni svobodna v svojem mišljenju in svojem delovanju.

Vera bodi in ostani nam vsem skupaj sveta in nedotakljiva stvar. Vera pa naj ravno vsled tega ostane daleč izven dnevne politike in njenih ogabnih borb. Duhovniki so predstavniki vere. Čim stopijo v politiko in se udeležujejo z besedo in svojim tiskom političnih ogabnosti, riskirajo vero kot tako, riskirajo pa zlasti svoj ugled. Kajti človek, ki mi stoji nasproti kot moj protivnik v čisto političnih in nacijonalnih vprašanjih, ta je za mene samo še moj protivnik, pa naj nosi kakršenkoli naslov in kakršnokoli uniformo. Ona sama nosi posledice, če s svojim nastopom omadežuje uniformo in stan, katerega kaže ta uniforma.

●

POZIV IZ PARIZA

Prinesli ste nam novega poguma za borbo proti črnemu terorju, ki uganja ogabne orgije pod krinko ljudske vlade in demokracije.

Verdun - Casino, ing. Joseph Rousse, 5. 6. 1937

V spomin škofu Franju Učeliniju

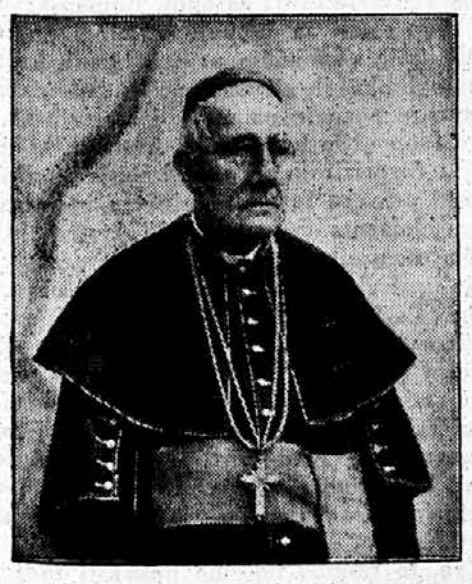

Začetek delavnosti Učelinija pada v ono dobo, ko je predstavljal Dubrovnik v osemdesetih in devetdesetih letih prošlega stoletja žarišče ideologije narodnega edinstva in trdnjavo prebujene nacijonalne zavesti. Takrat je propovedoval neustrašeni kanonik don Ivo Stojanović bratstvo med Hrvati in Srbi ter sprovajal Strossmajerjevo ideologijo narodnega edinstva v praksi tudi takrat, ko so mu avstrijski oblastniki iz okolice Franca Jožefa odkrito zagrozili, da ga bodo spravili v blaznico. Učelini je videl v nadaljevanju dela Stojanovića svojo življenjsko nalogo, ki jo je vršil z isto udanostjo stremeč za pobratimstvom med katoliško in pravoslavno duhovščino na skupno delo. To svojo misijo je vršil preko prižnice v cerkvi in na vsakem svojem koraku, čeprav to ni bilo prav takratnim dunajskim in peštanskim vlastodržcem in tudi ni ugajalo nekaterim katoliškim rimskim visokim dostojanstvenikom, ki so vsi skupaj gledali takrat kot gledajo tudi še danes cilj svoje delavnosti in svoje politike v razdoru med sinovi jednega, po veri deljenega naroda. Ko se mu je prepovedalo propovedovati med narodom idejo bratstva in skupnosti ter sejati seme edinstva in je moral zapustiti svoje mesto, je kljub temu nadaljeval svoje delo. Začel je prevajati Božanstveno komedijo Danteja ter posvetil prevod »bratstvu jednokrvne braće Hrvata i Srba«, dal s tem jugoslovenski književnosti nesmrtno delo velikega italijanskega pesnika, sočasno pa vnovič dokazal svojo neomejeno udanost ideji narodnega edinstva.

Kot človek poln vere in gorečnosti, ki ga sploh ni mogoče omajati, je tekom svojega delovanja opažal, da se udejstvujejo z raznih strani destruktivne sile, ki kvarijo njegovo delo. Borben in odporen, kot je bil, se ni vdal, čeprav so ga skušali spraviti na vse načine z njegove poti in čeprav so ga celo kaznovali. Čim je izbruhnila velika svetovna vojna, so ga ne samo politične, marveč tudi cerkvene oblasti prisilile, da se je umaknil na nek takorekoč pust in neobljuden otok. Pa tudi tu ni miroval: njegove besede in pridige so šle preko morja od sela do sela in vzbujale v narodu vero v zmago pravične stvari. Njegove besede in pridige so bile poživljajoči balzam za dušo našega naroda, ki je moral pošiljati svoje sinove v vojno. »Verujte, deca moja« — tako je govoril — »ta vera Vam bo prinesla rešitev, kajti Gospod Bog je na strani onega, ki za pravico prenaša trpljenje.« In ko je s svojim narodom. od katerega so ga hoteli ločiti, dočakal konec svetovne vojne, je čutil on in so čutili z njim vsi, da je v resnici zmagala pravična stvar. Z narodom vred je jokal od neizmernega veselja, ko je zagledal svobodo prinašajoče pol-

ke zmagoslavno stopati na tla osvobojene domovine.

V osvobojeni in ujedinjeni Domovini je nadaljeval Učelini svoje delo, da bi ujedinil brate tudi duševno. Pri tem delu je bil neumoren. Z vso svojo iskrenostjo in prepričevalnostjo je poglabljal med narodom idejo bratstva in edinstva. To nam kaže zlasti oni čas, ko se je povodom organiziranja sokolskih žup in sokolske mladine pojavila tzv. škofovska poslanica, nazvana nedolžno »punktacije«. Kot se nahajajo v aeroplanskih bombah strupeni plini, tako je bilo tudi v teh »punktacijah« dovolj razornih in strupenih misli, naperjenih ne samo proti Sokolstvu in sokolski ideji, marveč tudi proti narodnemu edinstvu in državni celini. Noben pojav v našem društvenem življenju ni toliko razburil in vznevoljil duhov v Jugoslaviji, kot so jih vznevoljile te »punktacije«, saj je ta poslanica predstavljala Sokola kot protiversko in brezbožno organizacijo, ki uničuje versko in moralno življenje z veseljačenjem in popivanjem, širjenjem odvratne nagote in rušenjem morale med našo mladino in našim narodom.

Učelini je poznal prošlost in stoletno trpljenje in preganjanje svojega naroda, katerega so gazili i turški sandali i madžarski škornji i dunajski čevlji, pa tudi rimske palice. Toda globoko verujoč v ideje Vuka in Strossmajerja, Gaja in Garašanina, don Iva Stojanovića in Kreka, Aškerca in Njegoša ter vseh drugih apostolov in oznanjevalcev edinstva ni premišljal in omahoval niti za trenutek, na katero stran naj se postavi, ko se je pojavila ta škofovska poslanica. »Pa če so tudi vsi drugi na oni strani, jaz jedini ostanem na tej strani, kajti tako me uči vera, kateri je temelj ljubezen« — tako je javno govoril Učelini. Vedel je dobro, da Jugoslavija ni nastala na podlagi kakih pogodb, marveč kot rezultat stoletnih borb in naporov skozi stoletja tiraniziranega naroda in naših vernih apostolov in da je spregovorilo skozi usta regenta Aleksandra, ko je proglasil državno in narodno edinstvo, štirinajst milijonov enokrvnih bratov in sinov istega naroda. Milijoni so skozi stoletja hrepeneli po svobodi in ujedinjenju; obupno so se borili za te ideje, borili so se skozi stoletja, prelili za nje morje krvi, položili v grob cele gore kosti in si jih naposled priborili. Zato se ni hotel niti za ceno svojega visokega duhovniškega položaja pridružiti onim svojim tovarišem, ki so vrgli prokletstvo na Sokolstvo, češ da je Sokol Sodoma in Gomora za dušo našega naroda, za etične principe in vero. Učelini je prostodušno in z vso svojo iskrenostjo pojasnil pred vsem svetom in pred svojimi cerkvenimi poglavarji, zakaj je odklonil podpis škofovske poslanice, s katero je bilo prokleto Sokolstvo in zakaj te poslanice ni objavil v cerkvah svoje škofije.

Učelini ni ostal osamljen — odkrite simpatije vsega naroda so dokazale tudi sedaj, da je bil Učelini na pravem potu. Zato je kljub vsemu ostal še nadalje zvest član Jugoslovenskega Sokolstva v prepričanju, da se ne pregreši s tem niti najmanj proti veri, kajti — tako se je izjavil — »Sokolstvo je narodna organizacija, ki ni proti veri in kadar me bodo Sokoli pozvali, bom blagoslovil njihovo delo radi Boga«. S tem je Učelini nastopil javno ne samo v obrambo jugoslovenskega Sokolstva, marveč še mnogo bolj proti onim temnim in mračnim tajinstvenim in podtalnim silam, ki podžigajo v narodu versko in plemensko mržnjo samo zato, da bi škodovali narodu in državi.

Franjo Učelini, škof bokokotorski, je resnično velik lik in zaslužen sin jugoslovenskega naroda. Po vzoru Kristusa je sejal kleno in zdravo seme na njivi narodne duše in to seme je rodilo dober sad. Poborniku osvobojenja in narodnega edinstva, Sokolu in učitelju, oznanjevalcu bratske ljubezni in sloge ter svojemu članu prižiga v času splošne narodne žalosti tudi Narodna Odbrana svečo hvaležnosti nad svežim grobom velikega pokojnika. Umrl je škof Učelini — naj živi njegovo delo! Slava mu, slava, čast in zahvala.

Narodna Odbrana.

Sedaj je stvar jasna

Dogodki o priliki prihoda g. Pere Živkovića kot predsednika JNS na banovinsko skupščino JNS v Ljubljani nas ne zanimajo s stališča partizanske prireditve. Razumemo, da se bori partija proti partiji, da skuša ena nadkriliti drugo in da pri tem ne izbira sredstev. Če so se torej nasprotniki JNS pri tej priliki poslužili gnilih jajc in polen, dobro, posledice bodo nosili najbrž sami, ko bodo pri drugi priliki spoznali resnico, da ima vsaka palica in vsako poleno dva konca. Obžalujemo vse to le kot skrajno surovost in podlost, ki kaže, da so gotovi ljudje pri nas že popolnoma pobesneli. Vemo namreč, da je bil celo dovoz demonstrantov v Ljubljano organiziran, vemo, da je deloval generalni štab. ki je izdajal navodila in sprejemal poročila ter izdal tudi posebne letake, ki so tako interesantni, da [illegible]

Čuvajmo Jugoslavijo!

[illegible]

Koliko je dosegel ta letak svoje cilje, to so lahko videli in slišali vsi oni, ki so kot neprizadeti, popolnoma nevtralni opazovali sobotne in nedeljske dogodke. Klerikalni »slovenski fantje« so prepevali vzklike »dol fašizem, dol s fašisti, živela demokracija«, pa je vendar vsa ona zmes mladih, deloma že opitih ljudi kričala predvsem proti fašizmu in za demokracijo. »Slovenski fantje« se torej ali sami niso držali svojih lastnih navodil ali pa so se dali zapeljati svojim [illegible], tako ozko povezanim tovarišem. Da jih je tega sram vsaj izven Ljubljane — kajti v Ljubljani se z vsem tem celo hvalijo — to kažejo v Kopitarjevi ulici skovana poročila, ki jih prinašajo razni beograjski in zagrebški listi. Tu ni ničesar o vseh teh vzklikih, tu se govori samo o tisočglavi množici »slovenskih« manifestantov, ki so protestirali proti Živkoviću in JNS. Če bi bilo res tako, bi bilo prav za prav vse v redu in bi se zlasti mi niti najmanj ne vtikali v stvar. Kakor pa je grda laž, če se govori o tisočih demonstrantov, tako je žalostno dejstvo, da je bil izvršen

[illegible]

Čuvajmo Jugoslavijo!

[illegible]

Čuvajmo Jugoslavijo!

[illegible]

Kdor še sedaj ne vidi položaja takega, kot je, temu ni mogoče več pomagati. *Vsled tega tudi rečemo, da prevzema od sedaj dalje polno osebno in moralno odgovornost za današnje stanje in za vse posledice vsak izmed onih, ki se udeležuje podle slovenoborske gonje,* [illegible]

(Nadaljevanje na 4. strani)

Politični pregled

Dr. Vladko Maček je pred kratkim dal poročevalcu nekega angleškega lista izjavo, ki v njej ponovno obelodanja svoje stališče k rešitvi hrvatskega vprašanja. V tej izjavi ugotavlja isto kar je povedal že pred poltretjim letom, da se more hrvatsko vprašanje rešiti le na podlagi narodnega sporazuma med Srbi in Hrvati in da bodo Hrvati pri svojih težnjah za »resnično svobodo« hrvatskega naroda vztrajali do konca. Žal nam ni dano, da bi to značilno izjavo predsednika HSS prinesli v celoti. Iz nje je namreč razvidno, da gredo Hrvati v svojih zahtevah že mnogo dlje kot so šli spočetka, [illegible]

Čuvajmo Jugoslavijo!

[illegible] Jugoslavije. To je skupina, ki jo predstavljata v domovini inžener Košutić, v Ženevi, na mednarodnih tleh pa g. Krnjević.

Da postaja v takih razmerah sodelovanje vseh členov združene opozicije vedno bolj nemogoče, je razumljivo, kajti srbski del opozicije se razlikuje od hrvatskega predvsem po svoji državotvornosti. Zato so pričeli v Beogradu pri združeni opoziciji iskati novih poti, bodisi v zvezi z Mačkom ali pa tudi brez njega. Dovolj imajo namreč dveletnega čakanja, sporazumevanja in reševanja hrvatskega vprašanja, ko se doslej niso pogodili niti še za platformo, na kateri bi se hrvatsko vprašanje reševalo. Zato so se šefi beograjskega dela združene opozicije odločili vprašati še enkrat dr. Mačka, kaj on prav za prav misli in namerava, da bodo že enkrat na jasnem s svojo bodočo taktiko. Tudi šefom beograjske združene opozicije namreč ne gre v glavo, da zavzema protidržavna agitacija na Hrvatskem že tolik razmah in da se ponovno širi sovraštvo proti Srbom, ki ga je zasejala v največji meri v letu 1928. kmečko-demokratska koalicija. Primer tega sovraštva so n. pr. letaki, v katerih pozivajo neodgovorni dr. Mačkovi trabanti [illegible] *«. Hrvati so vsled brezumne politične gonje prepojeni z miselnostjo, ki je povsem v nasprotju z osnovnimi načeli državnega edinstva. To so razlogi, ki vodijo šefe združene opozicije k mnogo treznejšemu presojanju situacije. Kot poročajo nekateri listi, se bo beograjski del združene opozicije mnogo močneje strnil, bržkone tudi prekinil stika z dr. Mačkom in pričel iskati močnejše zaslombe v Dravski banovini. V Beogradu očividno računajo s skupino dr. Puca, ki ima glasilo »Slovenska beseda«, ki pa vsled svoje maloštevilnosti pomeni prav toliko, kakor dr. Kukovčeva skupina, katere osnova so večinoma marksisti in se zbira okoli lista »Neodvisnost«, ki je sedaj v šestih mesecih svojega obstoja že trikrat menjala svojo smer in je na najboljši poti, da postane glasilo klerikalnih desperatov.*

V pogledu naše zunanje politike ne moremo poročati ničesar bistveno novega. Kajti giblje se v pravcu dosledne nedoslednosti. Sedaj se mudi v Beogradu nemški zunanji minister, katerega obisk je zelo sličen obisku grofa Ciana. In s tem je povedano vse.

Propast glagolizma

V beograjski reviji »Javnost« je priobčil dr. Viktor Novak pod naslovom »Tragična trilogija hrvatskog glagolizma« članek, ki ga prinašamo v doslovnem prevodu, ker je v nacijonalnem oziru tako tragična zadeva aktualna zlasti danes!

Hrvatski glagolizem — izraz, ki pomenja zgodovinsko borbo Hrvatov, da bi se smeli v bogoslužju posluževati staroslovenskega, v glagolici pisanega jezika — ima svojo tisočletno zgodovino. Od prve katastrofe tega glagolizma v času splitskih sinodov (925—928) v dobi kralja Tomislava pa do prekinjenja razgovorov za vatikansko-jugoslovenski konkordat v letu 1925, prav za prav pa do ev. uzakonjenja konkordata v jugoslovenski narodni skupščini.

Čeprav je problem hrvatskega glagolizma za običajne laike in po trditvah in zagotovilih učenih klerikov prav za prav samo cerkven problem, pa se vendar že od vsega početka razvijanja te mučne, z neštetimi junaštvi proslavljene borbe vidi, da je to problem skozi vseh tisoč let sočasno tudi izrazito politični, nacijonalni problem. In to ves čas od Grgurja Ninskega pa tja do vatikansko-jugoslovenskega konkordata.

Ogromno število zgodovinskih dokumentov od najstarejših časov pa do današnjih kritičnih dni, ko se naj za vedno reši usoda hrvatskega glagolizma, mora odpreti oči vsakemu, ki ima pogum, da pogleda do dna tej strahoviti resnici.

Kajti borba za hrvatski glagolizem, z vsemi njegovimi zmagami in porazi, je le močan odsev slovansko-romanskega spopada med avtohtonim prebivalstvom in zmagovalnim osvajačem vzhodne obale Jadrana. Ta spopad je edinstven po svoji zgodovinski dinamiki. Med tema dvema nasprotnima rasama ni bilo nikdar niti kompromisa niti asimilacije, kot se je to dogajalo v drugih rimskih pokrajinah za časa preseljevanja narodov. Romanski otočki, ki so ostali na dalmatinski obali, so životarili dalje s pomočjo priliva raznih kulturnih in bioloških sil iz Beneške Serenissime, katero je pozneje na najbolj materinski način nadomestila habsburška Avstrija, ki je te otočke favorizirala napram prebujeni narodni zavesti pravega in gospodujočega jugoslovenskega elementa. Serenissimi in Avstriji je bil stalen zaveznik *latinizem rimske cerkve*, ki se je uprl glagolizmu že takoj v početku. Ni čudno, da je ta politično-cerkveni spopad našel izraza v najrazličnejših oblikah ter skozi stoletja pretresal temelje hrvatskega narodnega razvoja. S temi katastrofami se je stalno okoriščal narodni sovražnik. Žal je podpirala te sovražnike pogosto tudi domača duhovščina, ki ni imela sočutja za one elementarne pogoje, ki so branili dušo naroda sigurne smrti.

Evo, to resnico hočemo pokazati tudi danes v nekoliko markantnih potezah, da predočimo v vsej njeni diplomatski ogabnosti vsebino *Priloge* h Konkordatu med Sv. stolico in kraljevino Jugoslavijo.

V dobi hrvatske samostojnosti.

Ugotovljeno je, da se je posrečilo šele duhovnikom-glagoljašem, ki so delovali med Hrvati že koncem devetega stoletja, učvrstiti v širokih slojih naroda latinsko kristijanizacijo, ki je spremljala frankovskega osvajača. Misli glagoljašev so bile misli Svetih bratov Cirila in Metoda, »da mora vera prekvasiti vse odnošaje domačega in javnega življenja, da mora biti osnova in pobornica narodne prosvete in da mora skrbeti ne samo za cerkveno ureditev med narodom, marveč tudi za njegovo naobrazbo s pomočjo materinskega jezika«. Seveda so bile te misli tuje duhovnikom-latinašem, ki so gledali v glagoljaših in v širjenju glagolizma ne samo ideološkega, marveč tudi gospodarskega nasprotnika. Prvi spopad med škofom iz Nina in nadškofom v Splitu daje v tem oziru dovolj dokazov. Vprašanje jurisdikcije splitske škofije nad ninsko in glagolizmom so reševali Splitski sinodi v letih 925—928.

Papež Ivan piše »svojemu sinu in kralju Hrvatov« — Tomislavu: »Kako se more izbrani sin svete rimske cerkve, kot ste vi, naslajati, če se vrši služba božja v barbarskem ali v slovanskem jeziku. Opominjamo Vas, da poslušate v vsem naša legata škofa Ivana in Leona ter jima vse verujete.«

Kralj Tomislav je rimskima odposlancema vse verjel in jih v vsem ubogal. Med zaključki sinoda sta bila tudi sledeča dva:

X) Noben škof naše nadškofije ne sme podpirati slovanskega jezika. Uporabljati ga smejo samo duhovniki nižjih redov in menihi. Vendar tudi ti ne smejo v nobeni cerkvi v tem jeziku čitati maše, razven če bi nastalo pomanjkanje duhovnikov, pa tudi v tem primeru le z dovoljenjem papeža.

XI) Škof Hrvatov (v Ninu) mora biti kot ostali škofje podrejeni splitski cerkvi.

Na pritožbe Grgurja iz Nina je drugi sinod leta 928 ukinil Ninsko škofijo. Latinski Split je zmagal, kajti Grgurja Ninskega ni podpiral njegov kralj. Isto se je zgodilo v XI. stoletju.

Ravno to predstavlja bistvo duha in ideje latinizma, kateremu je bila za dolgo dobo zagotovljena premoč nad hrvatskim duhom. Po papežih Hadrijanu, Ivanu VIII., Inocencu IV., Urbanu VIII. in Leonu XIII. je imel veliko število neprijateljev ne le v papežkem Rimu, marveč tudi v latinskih dalmatinskih mestih. Kljub temu je očuval glagolizem svoje tisočletno življenje vsled svoje žilavosti in elementarne odpornosti, ker je črpal svoje sile iz narodnih tal, iz širokih kmetskih mas in brez vsake zaščite s strani upraviteljev države. Glagolizem je očuval »barbarskemu jeziku« in narodu kot njegovemu nosilcu njegovo čisto dušo.

Gjuseppe Praga priznava v zadrskih Atti e memorie dalla società dalmata di storia patria (vol. I. 1926) pravi način italijanskega gledanja na glagolizem, o katerem pravi, da je »požar, ki gori skozi stoletja, da, že tisoč let v krajih neposrednega italijanskega vzhoda; enkrat živ in uničujoč, drugič skriven, vedno pa pripravljen, da vzplamti še jačje kot prej. Požar živi in gori danes hujše kot kedaj«. Tako kliče z mržnjo dalmatinski renegat Kvirinalu in Vatikanu ter jih svari pred možnostjo požara, ki bi spalil tudi poslednje znake romanskih prošlosti v Dalmaciji, če bi Rim Pija XI. dovolil katoliškim Jugoslovenom, da se poslužujejo v bogoslužju slovanskega jezika. Ali je treba k temu še kakega komentarja?

V dobi avstro-madžarske hegemonije.

Dne 9. VII. 1870 je vladika Strossmajer v pismu, ki ga je pisal Račkemu iz Rima, prilično jasno označil svoje stališče tako napram Rimu, to je Rimski kuriji, kot napram državnim oblastim na Hrvatskem. »Če bi bil naš narod zrel, bi se rešil tujega varuštva v politiki in romanizma na verskem polju.« Ali, z drugimi besedami, dosegel bi ne le neodvisnost od Dunaja in Pešte, marveč tudi od Rima glede latinizma v cerkvi.

Strossmajer je smatral uvedbo slovanskega jezika v bogoslužje katoliških Hrvatov kot najboljše sredstvo za zbližanje vzhodne in zahodne cerkve. Za ta svoj ideal je opravil Strossmajer gigantsko delo v Rimu, Petrogradu, Beogradu in Cetinju.

Ko je obiskal leta 1859. prvič Pija IX., mu je izročil Strossmajer spomenico o teh problemih slovanskega juga. Ta spomenica, katero je sestavil Franjo Rački, ki je takrat študiral v Rimu ter dokončaval svoje veliko

PO NAŠI ZEMLJI

Mi izjavljamo, da sledi iz svečanih izjav Hrvatskega Sabora, da se smatra Hrvate in Srbe za en in isti narod, ki ima ene in iste ideale, ki je eden in nedeljiv po svetem edinstvu materinske zemlje, po krvi in jeziku, ki pa je bil razdvojen le radi delovanja tistih, ki so doslej vodili usodo enega dela tega naroda.

„Hrvatski odbor" v Rimu, decembra 1914

Javen poziv prizadetim

Prosimo, da »popravite« tudi sledeče izjave g. referenta Erjavca, izrečene javno dne 2. maja 1937 ob 10.20 pred cerkvijo na Šmarni gori:

»To vzgojo je dajal »Orel«, ki ga nismo pripravljeni žrtvovati nobenim frazam in smo ga pripravljeni zahtevati nazaj. Zato ponovno in z vso odločnostjo odklanjamo vsiljene, na framazonskem frazerstvu zgrajene organizacije. Za ta cilj vi fantje, dvignite, »Orli«, krila, krila, ponosna, mlade moči, k soncu svobodi, »Orel« hiti, strele in bliski ga ne straše. V ta cilj nam pomagaj Marija Šmarnogorska iz sinjih planjav.«

V popravku vas prosimo tudi za navedbo, s katerim aktom katere šolske ali druge naše oblasti je bil Sokol kraljevine Jugoslavije označen za »vsiljeno organizacijo« in s katero uradno razlago je bil Sokol kraljevine Jugoslavije, na katerega je g. referent Erjavec jasno namignil, označen kot organizacija, ki »je zgrajena na framazonskem frazerstvu«?! Prosimo, da v popravku ne pozabite navesti, odkod ima g. referent Erjavec nalog za odklanjanje Sokola in za agitacijo v prid organizaciji »Orel«, ki je zakonito razpuščena?!

Upamo, da našega citata iz Šmarne gore popravek ne bo mogel osporiti. Vidi se pa že iz njega, da so tudi izjave, kakor jih je po naši objavi g. prosvetni referent Erjavec iznesel na službenem zborovanju, idejno ene in iste in vsaj s te strani ne prenesejo za objektivno javnost nobenega popravka.

Prosimo vas, da nam čim preje odgovorite, za kar se vam že vnaprej prijazno zahvaljuje

UREDNIŠTVO »POHODA«

Naše noše in naše dečve

Društvo »Naša skrinja« je izdalo album »Naše noše, naše dečve in naši športniki.«

Album je naš prvi album, ki uveljavlja domače noše. Temelji na narodno obrambni, narodno propagandni in narodno gospodarski podlagi.

Izdelan je zelo okusno in je strogo naslonjen na naše narodoslovje, vendar pa je istočasno sodoben. Besedilo je zanimivo in vseskozi domoljubno, a služi lahko vsakemu.

Skrajni čas je, da smo dobili na oblačilnem polju prave smernice, vzete iz narodove tradicije, tako, da se ne bodo mešale domače noše s tujimi, kot se to godi sedaj in kar jemlje naši zemlji in narodu njemu lastno značilnost in dela vtis na tujca, ki pride k nam, da bi videl posebnosti zemlje in noš, ki so tako lepe.

Doslej, žal, temu ni bilo tako. Prepričani pa smo, da bomo v doglednem času tudi v tem oziru dobili svoje samobitno lice ravno s pomočjo takih izdaj.

Dečve, katere prinaša album, so naštudirane krajevno (gorenjske, belokranjske, obmejne itd.). Njih tvorivo je domače platno, tako, da se tudi v tem kaže pravilnost naših noš. Kroji so strokovnjaško prenešeni v današnjo modo.

Tudi športniki pridejo na svoj račun in sicer z domačim platnom in irhovkami.

Društvo »Naša skrinja« je poskrbelo tudi za letoviščarje. Zanimivi in lepi so modeli platnenih pyjam z lahkimi poletnimi polhovkami in domačimi rdečimi sončniki, kar naj bi postalo značilno za naša gorska letovišča.

●

Š I R I T E »P O H O D«!

Proslava vojnih dobrovoljcev

Mirno in dostojanstveno je izpadla nedeljska proslava naših vojnih dobrovoljcev v ljubljanskem opernem gledališču, ki je bilo polno resnih nacijonalnih ljudi, stoječih daleč izven dnevne politike. Resne so bile besede, ki sta jih izgovorila br. Jeras in dr. Turk v imenu vojnih dobrovoljcev kot »kladivarjev Jugoslavije«, ki so s svojo lastno krvjo in svojim lastnim trpljenjem pisali in podpisovali resnično, ne samo papirnato osvobodilno deklaracijo slovenskega dela našega naroda.

Pa so se kljub temu našli ljudje, ki so hoteli motiti to tako tiho in dostojno, spominu v vojni padlih dobrovoljcev posvečeno proslavo. Komaj se je začela, že je začelo tuliti pred gledališčem nekaj smrkavih predstavnikov »slovenskega naroda«, ki so se pritihotapili v bližino gledališča s skrito slovensko zastavo, pa niso imeli poguma pokazati jo in nastopiti z njo, dokler so prihajali v gledališče jugoslovenski nacijonalisti. Šele ko je dal zvonec znak za pričetek akademije in je postal prostor pred gledališčem prazen, so dobili ti smrkavci pogum, pa so ga zopet zgubili, čim se je pojavilo samo nekaj odločnih nacijonalistov.

Proti komu so demonstrirali ti pobalini, morda tudi tukaj proti JNS ali Živkoviću? Ne, marveč samo proti jugoslovenski ideji, proti vsem onim, ki jo zastopajo, pa celo proti onim, ki so jim s svojo lastno krvjo omogočili, da dihajo danes svoboden zrak v svobodni domovini in se v njej lahko zabavajo s slovensko zastavo, ki bi je brez jugoslovenske nacijonalne misli in brez jugoslovenskih vojnih dobrovoljcev sploh ne poznali več! Vsa čast vzgojiteljem in pokroviteljem take mladine!

Puhli dovtipi slovenskega kotička

Upravni odbor JNU sekcije Zagreb, je za svoje delovanje dal tiskati letno poročilo, ki se je razdelilo med svoje člane na dan občnega zbora, t. j. dne 11. maja t. l. Zanimivo je dejstvo, da to poročilo, ki nosi datum občnega zbora, t. j. 11. V. 1937, že sporoča, da je sklenil občni zbor »Koprive« likvidirati.

Hrvatski rodoljubi (separatisti) so bili zelo užaljeni, ker predsednik dr. Sokolić niti besedice ni izpregovoril zaradi graje vrednega pisanja tega, tudi nam dobro znanega, humorističnega lista. Obžalovanja vredno je, da se zlasti zaradi Slovenskega kotička, ki je v tem listu odmerjen nam prisojene žalitve, se tudi od naše strani še ni nihče oglasil k besedi.

Zagrebški novinarji so se torej odločili, da na občnem zboru eden od njihovih tovarišev prečita ugovor, zakaj sekcija kot lastnica »Koprivа« dopušča . . ., da »Koprive« na nepristojan i ponižavajući način, koji nema nikakve veze sa zdravim humorom, izrugavaju pretstavnika hrvatskoga naroda dra Vladka Mačka i njegove najuže političke suradnike, te zašto su uopšte »Koprive« tendenciozno uredjivane na štetu hrvatskih ljudi i hrvatstva uopće?

Uprava sekcije kao pretstavnik svih svojih članova, morala je voditi računa o osječajima cjelokupnog članstva, te se brinuti, da list bude potpuno objektivan i da nikada i u nikojem pogledu ne štetuje hrvatskoj narodnoj borbi. Pošto uprava sekcije nije tako postupala, već je dozvolila da »Koprive« budu i dalje uredjivane u duhu u kojem su bile za vrijeme PP režima, ili kasnije Živkovića, ili Jevtića, zbog toga se ovom izjavom ogradjujemo od pisanja »Kopriva« i izjavljujemo da je zbog toga uprava sekcije odgovorna za ovakvo pisanje pred hrvatskom javnošću.

Izjavljujemo svoje potpuno povjerenje predsjedniku dru Mačku i njegovim suradnicima i uvjeravamo ih, da mi nemamo nikakve veze s uredjivanjem »Kopriva« . . .

Čim je tudi »Hrvatski dnevnik« dne 18. maja t. l. ožigosal postopanje predsednika upravnega odbora dr. Sokolića, temu ni preostajalo drugega, kakor nastopiti pot v Kanoso, da se opraviči in izpregovori dr. Mačku svoje zaupanje. Maček je dr. Sokoliću s kazalcem zažugal in s tem je bilo ravnotežje zopet vzpostavljeno.

V gotovem oziru se tudi mi strinjamo z nastopom ožjega kroga zagrebških novinarjev. Čeravno v svojem protestu niso čutili potrebno tudi o žaljivem pisanju Slovenskega kotička izpregovoriti nekaj besedi, zato je treba, da zahtevamo tudi mi zadoščenje.

Vodilno besedo o Slovenskem, ali bolje rečeno, zlobnem kotičku si je zasigural nam že iz »Morgenblatta« znani pseudonimen dr. Stachl. Ko so se ga tam naveličali, se je preselil v novootvorjeni Slovenski kotiček, katerega so njemu na ljubo moderno opremili, da s svojimi trabanti z boljšim uspehom blati Slovence. Ako dr. Stachl občuti potrebo pisati in na honorarju nekaj zaslužiti, naj ostane svojemu stanu primerno pri stvarni publicistiki, zasmehovanje Slovencev pa naj opusti.

●

NAŠE GESLO JE:

»SVOJI K SVOJIM«!

Koroško pismo

Blagovolite sprejeti to pismo iz osvobojenega Korotana. Samo mal del slovenskega Korotana je osvobojen, večji in pretežni del pa še ječi pod germansko peto, umira pod tujim jarmom.

Velike so bile žrtve našega naroda za osvobojenje in zedinjenje slovenskega Korotana, a vseeno je naš celokupni narod doživel na Koroškem težak in usodepolen poraz. Bili smo poraženi, Nemec je zmagal, izgubili smo lep kos naše zemlje. Kajti za *našo* zemljo je šlo, ne za nemško. Šlo je za našo zemljo, ki bi po pravici morala pripasti nam. Kljub temu je zmagal tujec, German. Oropali so nas za našo zemljo.

Kako se je to moglo zgoditi?

Zgodilo se je to zato, ker naš narod na veliki trenutek *ni bil pripravljen!* Prišel je veliki trenutek in če bi bili mi pripravljeni, bi bili Koroško mogli rešiti. In niti toliko žrtev bi ne bilo treba, kolikor jih je bilo pozneje. Reči moramo, da naš narod ni bil zrel. Zakaj so Čehi uspeli? Bili so pripravljeni!

Mi bi morali vedeti, da je slovenski Korotan *naša zemlja* in bi jo bili morali *takoj zasesti! Zakaj se to ni zgodilo?* Mesto da so pošiljali komisarja v Celovec, bi bili morali Celovec nemudoma zasesti! Nemci so to sami pričakovali. Govorili so: »Čez noč bodo Jugosloveni v Celovcu«. Novembra 1918 bi bilo šlo še brez boja. *Šele 5. decembra 1918* so Nemci sklenili, da se bodo proti Jugoslovenom bojevali.

Kdo je kriv, da Jugosloveni Celovca in Beljaka takoj po razsulu, to je *še novembra 1918* niso nemudoma zasedli?

Kdor je to zakrivil, ta je zakrivil tudi, da smo izgubili Koroško! Ta je kriv tudi ogromnih žrtev, ki so pozneje padle za osvobojenje Korotana — žal — brezuspešno!

Kaj sodite, g. urednik, kdo je kriv, da slovenske Koroške nismo nemudoma zasedli? Kakšne šleve so tedaj odločevale o usodi našega naroda, da so zamudile veliki trenutek?

Zdaj pravijo: Korošci so krivi, da smo izgubili Koroško, ker so glasovali za Avstrijo. Trdim, da oni niso krivi. *Vzgojili so jih za janičarje, vsilili* so jim prokleto šolo-ponemčevalnico, vsi napori proti tej ponemčevalnici niso nič izdali. Silnejši narod je enostavno šibkejšega pritisnil k tlom, mu vsilil proti njegovi volji nemško šolo in je *že 50 let pred plebiscitom* vzgajal našo deco na Koroškem v janičarje, poturice, narodne odpadnike!

Skoro vsi, ki so 10. oktobra 1920 glasovali, so šli skozi prokleto vzgojo ponemčevalne šole. In so zato po svoji večini glasovali za nemško državo!

Enostavno nemogoče je, da bi ponemčevanje, ki se vrši v koroški šoli že od l. 1870., oziroma 1869., ostalo za naš narod brez vpliva. Če bi bili imeli slovenski Štajerci ali Kranjci tako šolo, pa bi bili tudi ostali narodni odpadniki, poturice, renegati.

Kriv je torej tisti, ki je našemu narodu na Koroškem vsilil to prokleto potujčevalno šolo! Hoteli so Koroško ponemčiti, in to se jim je tudi posrečilo!

Mi pa smo bili tako slepi, da nismo videli, da pojaničarjeni narod ne bo nikdar (po svoji večini) glasoval za svojo narodno svobodo! Narodno so ga ubili, zato ta narod ni bil več zmožen, da se reši tujskih krempljev. A oni, ki so imeli tedaj usodo celokupnega naroda v svojih rokah, bi bili to morali vedeti in bi bili morali vse storiti, da se Koroška nemudoma reši in da ne pride do plebiscita!

Nemci so pozneje — ko so videli naše polovičarstvo, cincanje, obotavljanje in neodločnost — začeli boj. Z boji so dosegli plebiscit. In pri plebiscitu so morali zmagati, ker so to zmago že pred 50 leti poprej pripravljali.

Bili smo tako naivni, da smo mislili, da nam bodo Nemci slovensko Koroško kar sami izročili. Ne, tako skrupulantni Nemci niso. Nemec nam te naše zemlje nikdar ne bo dal, če je ne bo moral dati. Nemec bo Koroško ponemčeval naprej, dokler ne bo izginil zadnji Slovenec na Koroškem. Bedasto in otroško je misliti, da Nemce kaj peče vest, ko tako brutalno potujčujejo našo Koroško do konca!

Zgodovina uči in izkušnja kaže, da je Nemec samo tedaj narodno pravičen drugim narodom, kadar nima več oblasti nad njim, torej: kadar mu krivičen več biti ne more!

Naš narod se mora tega zavedati.

Naš narod se mora tudi zavedati, da se z reševanjem svoje zemlje ne sme igrati. Na ta način smo reševali Koroško! Narod je pri tem doprinesel ogromne žrtve, — nad poldrugsto mrtvih, več sto ranjenih — a slednjič je Koroško še izgubil!

Narod naj bo v bodoče na velike trenutke boljše pripravljen. In zavedati se mora, da je slednja ped slovenske zemlje kje v Korotanu prav tako naša, kakor je naša slovenska zemlja na Štajerskem, Kranjskem in Primorskem.

Sprejmite udane pozdrave!

V osvobojenem slovenskem Korotanu,
majnika 1937.

---

delo O Svetih bratih Cirilu in Metodu, je postala ogelni kamen, ki znači preporod hrvatskega glagolizma v XIX. stoletju.

Od tedaj sta bila Strossmajer in Rački stalno na delu za slovansko bogoslužje. Strossmajer je upal in veroval, da ga bo Rim, če ne Rim Pija IX., pa Rim Leona XIII. razumel in podprl, čeprav je naletel na strašne ovire, katere mu je nastavljala v Rimu avstro-ogrska diplomacija po izrecnem povelju in navodilih samega cesarja Franca Jožefa I. Ni čudno, da je cesar takoj interveniral pri Piju IX. proti tej prvi akciji Strossmajerja, nakar je papež vznemirjenega cesarja s slovitimi besedami: »*Nec volumus nec possumus*«. (Nočemo in ne moremo!) Še v letu 1881. se je na te papeževe besede skliceval pred cesarjem vsemogočni šef takratne madžarske vlade Koloman Tisza, ko je opozarjal cesarja na nevarnosti, ki prete monarhiji, če bi bil uveden glagolizem v hrvatske cerkve.

Strossmajerjev trud za zbližanje zahodne in vzhodne cerkve in za uvedbo glagolizma, so tolmačili mnogi njegovi sodobniki na raznih straneh kot sredstvo rimskega prozelitizma na Balkanu in kot podporo avstrijski politiki napram bližnjemu vzhodu. Vse to pa je bilo tuje ne le duši in srcu, marveč tudi besedam in dejanjem Strossmajerja. Samo nacijonalna zavest mu je diktirala njegove velike cerkvene in politične načrte, ki so bili čeprav morda utopistični, pa vendar najčistejši in zelo daleč od tega nerazumevanja in teh krivičnih sumničenj.

Strossmajer je zlasti mnogo trpel po slavnem hrvatskem romanju v Rim v letu 1881., ki naj bi bilo izraz hvaležnosti Leonu XIII. za njegovo Encikliko o povišanju Svetih bratov v vrste rimokatoliških svetnikov. *(1880 — Grande Munus.)*

Arhivi Dunaja in Pešte kažejo najlepše, kako sta gledala Dunaj in Pešta na Strossmajerjevo akcijo, ki je šla že od 1862. dalje tudi za tem, da se sklene konkordat med Vatikanom in Srbijo ter Črno goro. Cesar se je vsemu temu protivil, kajti s tem bi avstrijske oblasti izgubile nadzorstvo nad srbskimi in črnogorskimi katoliki, na drugi strani pa bi glagolizem — tako se je izrazil cesar sam — zabrisal v njegovi državi osnovno razliko med Srbi in Hrvati! Preskušeni habsburški *divide et impera* seveda ni hotel spustiti iz rok takega sredstva!

Dočim so dovedli napori Strossmajerjevi po najrazličnejših etapah do uspeha potom zaključenja srbsko - vatikanskega konkordata šele v letu 1914., je Črna gora že 1886. uredila odnošaje svojih katolikov v konkordatu, ki je v glavnem delo kneza Nikole in Strossmajerja. Obnovljena Barsko-dukljanska nadškofija je iztrgala črnogorske katolike izpod avstrijskega protektorata, odtod ono nepopisno ogorčenje dunajske vlade in njene diplomacije! Že 8. X. 1886. je bil postavljen za nadškofa dalmatinski frančiškan Šime Milinović, učen rodoljub, ki je užival največje zaupanje Strossmajerja in kneza Nikole. Vsem trem je bilo zelo težko, ker ni vseboval konkordat tudi določbe o uporabi staroslovenščine v katoliškem bogoslužju, čeprav so se oni za to tekom razgovorov silno zavzemali. Kljub diplomatskim intrigam avstro-ogrskega poslanika pri Vatikanu se je vsled odločnosti teh treh oseb, zlasti pa vsled Milinovićeve spomenice od 22. II. 1887., za katero je stal z vso odločnostjo in z vsem svojim srcem suveren sicer male, toda svobodne in junaške države, doseglo, da je Leon XIII. s svojim kodicilom dovolil uporabo slovanskega bogoslužja.

Dunajska vlada, cesar in poslanik grof Paar so bili zaprepaščeni ter so začeli z vsemi silami naskakovati vznemirjenega Leona XIII. ter ga skušali zadnji trenutek pregovoriti, da bi preklical že dano dovoljenje. Toda bilo je prepozno, kajti v času teh intervencij je bil knez Nikola že 5. IV. 1887. obveščen po Milinoviću o danem dovoljenju. Grof Paar je dokazoval papežu, da grozi od staroslovenščine nevarnost ne samo cerkvi, nego tudi monarhiji in da mora biti kurija prepričana, da so interesi rimske kurije in habsburškega cesarstva na Balkanu istovetni. Grof Paar je po avdijenci pri papežu Leonu XIII. od 23. IV. 1887. sporočil ministru zunanjih zadev grofu Kalnokyju sledeče: »*Monsignor Strossmajer gre od etape do etape. Kar mu ni uspelo v Rimu* (tu misli Strossmajerjeve akcije pri Piju IX. in Leonu XIII. glede glagolizma) *direktnim potom, to je dosegel sedaj indirektnim potom preko Črne gore, od koder se bo kot iz jednega novega središča prenašala agitacija iz Srbije v Dalmacijo in Hrvatsko.*« To je izjavil grof Paar tudi papežu in sicer po posebnih navodilih Dunaja, kar je papeža zelo vznemirilo.

Vrste se nato protestne note iz Dunaja v Rim in kopiči se materijal o glagolizmu v nedogled. Vznemirjena je bila tudi madžarska vlada, kajti tudi na ozemlju njene interesne sfere na Hrvatskem Primorju je pretilo strašilo glagolizma iz Senjske škofije. Koloman Tysza izjavlja banu Khuen-Hedervaryju, da *vsebuje borba Hrvatov za glagolico elemente, ki majejo temelje monarhije* ter mu naroča, naj stori vse, da se panslavistična agitacija ne bo razmahnila tudi na njegovem terenu.

Seveda pa je dosegel cesar od Leona XIII. obljubo, da se Črni gori dano dovoljenje pod nobenim pogojem ne bo razširilo na Dalmacijo, Istro in Goriško, kjer je že nekdaj v večjih in manjših oazah živela preganjana glagolica. Rim je tudi dokazal svojo »novo« orijentacijo! Zavlačevanje tiska potrebnih liturgičnih knjig za Barsko škofijo predstavlja tako za Strossmajerja kot za Milinovića neko posebno vrsto križeve poti.

(Nadaljevanje sledi.)

SKOZI KOČEVSKO ...

Vesele in žalostne iz stare cerkve ...

»Jutro« od 23. marca t. l. je poročalo, kako zelo »lojalni in strpljivi« so kočevski Nemci in naštelo tudi nekaj značilnosti za ti dve čednosti Kočevarjev. Najbrže v odmev na to konštatacijo pa je prinesel list kočevskih Nemcev »Gottscher Zeitung« od 10. aprila dopis iz Stare cerkve, v katerem jadikuje, ker je bila že iz šolske veže v Stari cerkvi odstranjena velika slika »starega oberlehrerja« Jozefa Erkerja, očeta kočevskega g. dekana. Na njeno mesto so namreč prišle slike naših narodnih velikanov in prosvetiteljev slovenskega naroda: Prešerna, Levstika, Aškerca in Jurčiča. »Kočevarica« se sicer omejuje samo na konstatacijo tega dogodka, pa se nam vendar čudno zdi, zakaj sploh ta omemba, ko so vendar znani slučaji, kako so tudi slovenski učitelji imeli veliko zaslug za svoje šolske občine, kako so zidali nove šole, a so za plačilo morali iti »en malo na Kočevsko«, v to prežalostno »slovensko Sibirijo«, nikar še, da bi si usodili zahtevati, da morajo na njih prejšnjih službenih mestih, kjer so delali za svoj narod, viseti v šolskih vežah njih slike... Razumemo pietetne nagibe »Kočevarice« do slike pokojnega nadučitelja Erkerja, toda vemo tudi, da je za takšne stvari prostora dovolj v kočevarskem muzeju v Kočevju. Menda je že tudi bil skrajni čas, da je veža v šoli Stara cerkev s slikami naših velikih mož dobila oni nacijonalni povdarek, katerega je pogrešala že vseh osemnajst let naše narodne svobode, dasi vemo, koliko brezplodnih naročil, ki so ostali samo na papirju, je moral v ta namen merodajnim izdati že bivši sreski šolski nadzornik g. Božidar Betriani.

Tudi to je argument, ki govori za Slovence v Stari cerkvi in za našo narodno šolo na ozemlju, ki je z zavednimi Jugosloveni na predstraži našega jezika. In če je kočevska manjšina zares tako »lojalna in strpna«, kakor je to prilikom letošnje proračunske debate v narodni skupščini povdarjal poslanec nemške manjšine v naši državi dr. Kraft, potem se naj nauči spoštovati tudi naše narodne svetinje. To je najmanj, kar smemo Slovenci zahtevati na svojih svobodnih tleh!

Poučeni smo nadalje, da se je šolska mladina v Stari cerkvi za letošnjo proslavitev praznika sv. Cirila in Metoda udeležila službe božje v župni cerkvi. Slovenci v Stari cerkvi itak budno pazimo in si beležimo, koliko služb božjih je odmerjenih za njih in pri kolikih je šolska mladina slovenske narodnosti oblagodarjena s slovenskimi pridigami. Dasi je Slovencev všolanih čez polovico v šolo Staro cerkev, ni niti ena pridiga pri nedeljskih drugih službah božjih, ki so menda namenjene za šolarske maše, v slovenskem jeziku. Tembolj nas je pa začudilo, da se je preč. gosp. župnik zmotil tako daleč, da je za slovanska blagovestnika sv. Cirila in Metoda bral po končani službi božji litanije v nemškem jeziku. To je navsezadnje tudi stvar okusa, to dobro vemo, kakor je tudi stvar okusa, da zavedni slovenski učitelj litanij za slovanska blagovestnika ni hotel moliti v nemškem jeziku in se je raje odstranil iz cerkve... To ugotavljamo le zategadelj, da ne bo napačnih predsodkov, kje je agresivnost doma...

Še nekaj je, mimo česar ne moremo, da ne bi istega zvedela tudi jugoslovenska javnost. Že nekajkrat smo Slovenci v Stari cerkvi želeli, da bi šolarji v šoli in izven šole pozdravljali Slovence s slovenskim pozdravom. Veliko smo upali, da se bo ta napaka odpravila, ko smo v začetku tek. šolskega leta dobili v Staro cerkev prvega šolskega upravitelja — Slovenca. Upali smo, da bo g. šolski upravitelj, četudi uči razred kočevskih Nemcev, naučil otroke slovenskega pozdrava. Toda na žalost moramo ugotoviti, da se pri nas še vedno pozdravlja s pozdravom »Grüss Gott!«. Ne samo, da učenci kočevske narodne manjšine pozdravljajo s tem pozdravom svojega razrednega učitelja, ki je Slovenec (če se njemu to dopade, navsezadnje Bog z njimi!), ampak tudi ostalo slovensko učiteljstvo je »počaščeno« s tem pozdravom. Radovedni smo, kako bi pogledali naše krvne brate, ki ljubijo svoj jezik, učitelji na Koroškem in Primorskem, če bi jih pozdravljali s slovenskim pozdravom! Tisto, kako so takim zavednim Slovencem zaradi takšnih »pregreh« še nedavna v usta pljuvali in jim na silo vlivali v usta, ki so slovensko besedo izgovorila ali pela, ricinovega olja in bencina, menda ni pravljica! Z lepim vzgledom naprej! Narod se ogleduje v vas, vi, ki ste sejalci naše besede! Spoštujte naš jezik in naučite ga spoštovati tudi one, ki jedo jugoslovenski kruh in pijejo jugoslovensko vino!

Periskop.

●

Udruženje četnikov v Ljubljani

ima v petek 18. junija 1937 v gostilni g. Marinška, točno ob 20. uri izreden občni zbor s sledečim dnevnim redom:

1. Otvoritev.
2. Poročilo funkcijonarjev.
3. Poročilo nadzornega odbora.
4. Volitev uprave.
5. Slučajnosti.

Vsi bratje se pozivajo k polnoštevilni udeležbi.

ODBOR.

Nepravilnost in pomankljivost

V narodnostno mešanih krajih kočevskega sreza mnoge občine ne vodijo občinske matice (matrikule), iz katerih naj bi bilo razvidno številčno stanje in narodnostno razmerje občanov.

Ta nepravilnost je preračunana pomanjkljivost, ker je dognano potom provizoričnih statistik, da obstoja kočevska manjšina le še na podlagi spretne vsenemške propagande, katero vcepljajo kočevski voditelji — življenjsko-gospodarsko šibkemu slovenskemu človeku. Le na ta način je mogoče razumeti, da kočevska manjšina še obstoja, odnosno se poleg tega še množi, nasprotno ko manjšine drugod rapidno nazadujejo.

V najnovejšem času se je iz zanesljivega vira zaznalo za parolo kočevskih voditeljev, da naj se občine kolikor mogoče izogibajo delu občinskih matic, odnosno naj odstranijo še tozadevni materijal, da se s tem prepreči sestava istih.

Razumljiva je njihova namera, ker hočejo s tem preprečiti pregled po narodnosti in njihovemu pokolenju, v glavnem pa onemogočiti statistične dokaze za 50 % in tudi več ali celo 100 % naseljeni slovenski živelj po vaseh kočevskega sreza, katere reklamirajo Kočevarji za čisto nemška naselja.

Pripomnjeno bodi, da številke ljudskega štetja iz leta 1931. ne morejo biti za nas merodajne, ker se je to ljudsko štetje vršilo pod vplivom lokalnih mogotcev in vsenemških eksponentov, ter je že tudi radi tega skrajno potrebno in umestno, da se da občinam nalog za sestavo občinskih matic. Nikakor pa se ne sme poveriti tega dela občinskim pisarnam, odnosno njihovim tajnikom, kateri so po mišljenih občinah sami Kočevarji ter tudi ne samostojni v svojem poslovanju; pač pa naj se poveri to delo sposobnim in zanesljivim Slovencem v občini, za katero delo naj subvencijonira plačilo kraljevska banska uprava iz svojega bednostnega fonda.

Omenjeno bodi tudi, da hoče biti po sestavi matic razvidno, koliko slovenske dece vzdržuje nemške manjšinske razrede, kateri bi morali potem avtomatično prenehati radi nezadostnega števila otrok, kakor in kolikor to zahteva šolski zakon.

Itak je pa skrajni čas, da se naredi kočevskemu vprašanju konec, to vsaj ob 20 letnici Majniške deklaracije, ter bi neutemeljen obstoj kočevskega vprašanja pokazale ravno — ispravne občinske matice.

Naš pokret

Mestna organizacija Št. Jakob-Trnovo-Barje bo 27. t. m. odkrila spominsko ploščo blagopokojnemu Viteškemu kralju v šoli na Barju in v šoli na Grabnu. Prva slovesnost bo ob pol 10. uri dopoldne, druga pa ob pol 16. uri. Vse ljubljanske in okoliške organizacije so vabljene, da se te prireditve krajevne organizacije Št. Jakob-Trnovo-Barje, zanesljivo udeležijo. V zvezi s proslavo na Grabnu bo potem priredilo sokolsko društvo Ljubljana II. svojo telovadno akademijo.

●

Četniškim poverjenikom in vsemu članstvu sporočamo, da je bil naš agilni poslovodeči podpredsednik br. Srečko Bekš, uradniški pripravnik davčne uprave za mesto v Ljubljani, nenadoma premeščen v Ribnico. Novo službeno mesto je nastopil 7. t. m. — Tudi na novem službenem mestu mu želimo isto vestnost in poštenost z željo, da se skoraj zopet povrne med nas v borbo za Kralja, narod in Jugoslavijo. Čuvajmo Jugoslavijo!

●

Sedaj je stvar jasna ...

(Nadaljevanje z 2. strani)

[illegible] Vsaka hinavščina mora imeti svoje meje. Nam jugoslovenskim nacijonalistom so ljubši nasprotniki, o katerih vemo, kdo in kaj so. Te respektiramo, pa čeprav se bijemo z njimi na življenje in smrt. Zaničujemo pa vse one, ki vtikajo svoje od dnevne politike umazane prste v največje nacijonalne svetinje, rešujejo na eni strani slovensko zastavo, na drugi strani pa [illegible] poudarjajo svoje izključno slovenstvo, sočasno pa puste vihrati nad seboj jugoslovenske državne trobojke. Viharno leto nam obetajo letos vremenoslovci, ozračje je napeto do skrajnosti. Če udarjajo strele, se čisti ozračje!

● *Impozantna razstava kovinske industrije* bo na letošnjem pomladanskem ljubljanskem velesejmu od 5. do 14. junija, kjer bomo z zadoščenjem ugotavljali, da se tudi naša težka industrija prav krepko razvija. Prednjačila bo zlasti težka industrija z Gorenjske, a štajerska kovinska industrija bo s svojo kuhinjsko posodo in sanitarnimi napravami spet dokazala, da se po pravici uspešno uveljavlja s svojim izvozom na svetovnem trgu. Prav tako se uveljavlja tudi naša strojna industrija, ki bo na razstavi pokazala vsakovrstne stroje za industrijo in obrt, zlasti pa mlinske in mesarske stroje ter stroje, ki so potrebni v domačem gospodarstvu in gospodinjstvu, zlasti pa šivalne stroje in najraznovrstnejše priprave ter izume, ki jih danes ne more pogrešati nobena hiša več, posebno pa že danes opozarjamo na izvrstne hladilne naprave.

O procesiji v sv. Križu pri Litiji, ki je ni bilo

Kakor po vseh farah, tako se tudi pri nas vrši vsako leto procesija na Telovo. Trgovec Vidmar je pred par leti kupil posestvo s tem pa tudi poleg hiše lepo veliko kapelico. Na vsako Telovo se je že nad 30 let vršila daritev. 23. t. m. je pa prejel g. Vidmar od g. župnika Erzina pismo, da se pri njegovi kapelici letos ne bo ustavila procesija. Prosimo knezoškofijski ordinarijat, da napravi red in popravi moralno krivico Vidmarju, če noče, da bo vera trpela in da se bo dogajalo kakor v Škocijanski fari.

Ljubezen do bližnjega

Neka reva iz okolice Mirne je prišla vsled svoje omejenosti ob malo posestvo. Zavzel se je zanjo nek posestnik iz Mirne in ji nudil streho. Ker je pa njena omejenost taka, da vpliva zelo na njeno zdravje in je reva precej bolna, je šel njen zaščitnik po pomoč na občino. Član občinske uprave pa mu je dal svet, da naj jo pretepe, pa bo zopet dobra.

To je postopek, ki je vreden javne graje. Želeti je, da se opusti žandarske nasvete in da se revežem pomaga tako kot so potrebni. Ljubezen do bližnjega, kje si?

● *Neznosna vročina se nam obeta* po hladni deževni pomladi, da moramo nehote misliti, kako bomo ohranili živila dobra in zdrava. Tudi manjša gospodinjstva ne morejo več obstati brez modernih hladilnih strojev in naprav, popolnoma nemogoč je pa napredek našega tujskega prometa ob morju brez teh tako koristnih izumov. Na spomladanskem ljubljanskem velesejmu od 5. do 14. junija bo razstavljenih toliko najmodernejših hladilnih priprav, da bo lahko primerno izbral največji hotelski industrijalec, za mal denar bo pa ustreženo tudi skromni gospodinji. Svoje solidno blago bodo razstavile najbolj renomirane tvrdke Elektrolux, Frigidaire, Gellert, Linde, Schneiter in Teves, ki nam pokažejo prav vse, kar nam v tej stroki nudi moderna tehnika konserviranja živil.

Otroški vozički najnovejših modelov. Šivalni stroji, pogrezljivi. Dvokolesa, motorji, tricikli

najceneje pri
„TRIBUNA"
F. BATJEL
Ljubljana, Karlovška c. 4
Maribor, Aleksandrova 26

Drobtine

BOŽJA VOLJA. General Molla, »najsposobnejši« preganjalec nedolžnih katoliških Baskov, je zaključil svoje ogabno delo... Po volji Najvišjega in proti volji »Slovenca«, »Domoljuba« in Vatikana je Božja Previdnost pozvala k sebi na odgovor oskrunjevalca španskih katoliških božjepoti in podivjanega rušilca svetega španskega mesta Guernice. V najgrši smrti — zgorel je v letalu, brez spovedi in zadnje popotnice — je odšel ta ljubljenec katoliškega »Slovenca« na oni svet, kjer »je škripanje z zobmi«. Če bi bilo le malo upanja, da bo prosluli general Molla, videl vsaj vrata nebes, bi ga toplo priporočili udom Katoliške akcije v molitev, pripravljeni, da mi — plačamo za maše.

IBIZA V LJUBLJANI. Ohola križarka »Deutschland« jo je skupila. Tudi ljubljanska španska križarka »Slovenec« jo je morala skupiti, njene baterije so skoro povsem utihnile. Pa ne misli presedlati h komunistom?! Iz obnašanja [illegible] smemo sklepati, da je že presedlala v priljubljeno Kominterno. Število strank v sračjem gnezdu torej narašča! Sračje gnezdo postaja Katoliško!

SREDSTVA KATOLIŠKE AKCIJE. Po uradnem poročilu kr. Banske uprave se je v soboto 5. junija ob 20.24 pripeljal v Ljubljano predsednik JNS, g. Peter Živković. — Demonstranti so kričali, žvižgali, piskali na piščalke, metali jajca in kose lesa. — [illegible]

HVALA LEPA ZA DVA KOVAČA! Zahvaljujemo se vam za 20 Din, ki smo jih prejeli za sodelovanje. — Omladina [illegible] iz Litije, Ježice, Št. Vida, Viča itd., v imenu vseh.

Sokolske legije

Pod tem naslovom bomo prinašali kratke zanimivosti iz področja slovanskega Sokolstva.

*

Zbor prosvetarjev ČOS je pri razpravi o pripravah za 10. vsesokolski zlet, ki bo v Pragi 1938, sklenil, da se vrši ta zlet pod geslom *»Za svobodo in demokracijo«* ter da se v zletni spored vnese tudi proslava češkega reformatorja Jana Husa. Izdelan je tudi umesten načrt glede priprave članstva na zlet, h kateremu se bodo pripustili le člani, ki so včlanjeni do 31. 12. 1937.

Poskusna mobilizacija ČOS je bila odlična. Udeležilo se je je 166.950 članov in 81.186 članic, skupno z naraščajem in deco 530.916 udeležencev. Sokolstvo se je zbiralo tudi na Češkem ob državnih zastavah in pelo državno himno. Tekom zbiranja članov pa so članice in ženski naraščaj urejevale in čistile sokolske domove in vežbališča. V to mobilizacijo se menda »Slovenec« ni zaganjal, češki brat Lubej, v razliko z ljubljanskim, ni bil — prestavljen.

Župni zlet v Beogradu bo od 19. do 21. junija. Župno azstavo je poklonil Nj. Vel. Kralj Peter II. Ni verjetno, da bi se razven brata dr. Stojadinovića tega zleta udeležila tudi še dr. Koce in senator Smodej.

Pokrajinski zlet v Skoplje bo v Vidovih dneh. Tudi Sokolstvo južne Srbije pripada pridnim, neustrašenim sokolskim legijam.

XVII.
LJUBLJANSKI VELESEJEM
40. razstavna prireditev
5. — 14. junija 1937
Železniška izkaznica za polovično voznino se dobi pri blagajnah železniških postaj za **Din 2·—** Velesejmske legitimacije se izdajajo pri blagajnah na velesejmu.
Sejmišče obsega 40.000 m². Preko 600 razstavljalcev iz 14. držav.
Posebne razstave:
Lovska, gospodinjska, pohištvena, avtomobilska, male živali.
Modna revija z varietejem. Veliko zabavišče. Koristno — prijetno.

Ureja Bojan Šantel. — Odgovarja in izdaja za Narodno obrambno tiskovno zadrugo, r. z. z o. z.: Franjo Kokolj. — Tiska Tiskarna Slatnar d. z o. z. v Kamniku. — (Vodnik in Knez).